Wnoszę w szczególności o:

1. trwałe rozdzielenie funkcji Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego, tak aby Prokurator Generalny nie był jednocześnie członkiem Rady Ministrów, nie należał do partii politycznej ani nie pełnił funkcji w jej organach;
2. jednoznaczne zagwarantowanie niepołączalności funkcji Prokuratora Generalnego z mandatem posła lub senatora, tak aby osoba kierująca prokuraturą nie mogła być jednocześnie parlamentarzystą;
3. ustanowienie trwałych gwarancji niezależności Prokuratora Generalnego oraz prokuratorów prowadzących konkretne postępowania od niedopuszczalnych nacisków politycznych, przy jednoczesnym zachowaniu ich odpowiedzialności oraz skutecznych mechanizmów kontroli legalności działań prokuratury;
4. podjęcie prac zmierzających do ustanowienia zasady niepołączalności funkcji Ministra Sprawiedliwości z mandatem posła lub senatora, a jeżeli dla pełnego i trwałego wprowadzenia tej zasady konieczna okaże się zmiana Konstytucji RP, podjęcie również odpowiednich prac nad zmianą Konstytucji;

5. wzmocnienie gwarancji chroniących niezależność sądów i niezawisłość sędziów przed niedopuszczalnymi naciskami ze strony Ministra Sprawiedliwości lub organów prokuratury, w szczególności przed wykorzystywaniem kompetencji administracyjnych lub prokuratorskich w celu wpływania na treść orzeczeń, przy zachowaniu ustawowych środków procesowych oraz odpowiedzialności sędziów na zasadach określonych w Konstytucji i ustawach;
6. takie ukształtowanie powyższych zasad, aby miały charakter trwały, ustrojowy i ponadpartyjny oraz obowiązywały niezależnie od tego, która partia polityczna sprawuje władzę i jakie osoby zajmują wskazane stanowiska.

UZASADNIENIE

Trzy role, jedna osoba

Parlamentarzysta uczestniczy w stanowieniu prawa. Poseł, jako członek Sejmu, uczestniczy także w konstytucyjnej kontroli Rady Ministrów. Minister Sprawiedliwości jest członkiem Rady Ministrów, a Prokurator Generalny kieruje prokuraturą. Obecny model pozwala jednej osobie łączyć wszystkie trzy role.

Konstytucyjna zasada podziału i równowagi władz

Art. 10 Konstytucji RP stanowi, że ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej. Art. 95 ust. 2 stanowi ponadto, że Sejm sprawuje kontrolę nad działalnością Rady Ministrów. Petycja nie opiera się na twierdzeniu, że obecny model automatycznie narusza art. 10 Konstytucji. Jej celem jest wzmocnienie tej zasady poprzez czytelniejsze rozdzielenie ról i odpowiedzialności.

Sądy muszą pozostać niezależne

Art. 173 Konstytucji gwarantuje odrębność i niezależność sądów i trybunałów, a art. 178 ust. 1 niezawisłość sędziów. Minister Sprawiedliwości posiada ustawowo określone kompetencje administracyjne wobec sądów powszechnych, lecz nadzór ten nie może wkraczać w sferę niezawisłości. Kompetencje ministra i prokuratury nie powinny służyć wpływaniu na treść orzeczeń;

nie ogranicza to legalnych środków procesowych ani odpowiedzialności sędziów na zasadach określonych prawem.

Rozdzielenie jest realne i ma charakter ponadpartyjny

Funkcje Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego były w Polsce rozdzielone od 31 marca 2010 r., a w 2016 r. zostały ponownie połączone. Obecnie trwają prace nad ich ponownym rozdzieleniem w ramach projektu UD95. W 2023 r. Koalicja Obywatelska deklarowała także, że „prokurator nie może być politykiem". UD95 i ta deklaracja są w petycji jedynie przykładami potwierdzającymi, że postulat rozdzielenia nie jest rozwiązaniem abstrakcyjnym ani skierowanym przeciwko jednej stronie politycznej.

Prokurator Generalny a mandat parlamentarny

Art. 103 ust. 2 Konstytucji zakazuje prokuratorowi sprawowania mandatu poselskiego, a art. 108 stosuje tę zasadę odpowiednio do senatorów. W opinii Biura Analiz Sejmowych z 2016 r. przyjęto jednak, że w obecnym modelu osoba łącząca funkcje Ministra Sprawiedliwości i Prokuratora Generalnego nie jest „prokuratorem" w rozumieniu art. 103 ust. 2. Dlatego potrzebne jest wyraźne i niebudzące wątpliwości przesądzenie niepołączalności funkcji Prokuratora Generalnego z mandatem parlamentarnym.

Minister Sprawiedliwości a mandat parlamentarny

Art. 103 ust. 1 Konstytucji zawiera wyjątek pozwalający członkom Rady Ministrów łączyć funkcję rządową z mandatem posła, a art. 108 odnosi odpowiednie zasady do senatorów. Petycja wnosi o podjęcie prac nad rozdzieleniem tych ról, a jeżeli dla pełnego i trwałego wprowadzenia takiej zasady konieczna okaże się zmiana Konstytucji, także o podjęcie odpowiednich prac konstytucyjnych.

Niezależność nie oznacza braku odpowiedzialności

Celem petycji nie jest stworzenie Prokuratora Generalnego ani prokuratury pozbawionych kontroli. Niezależność musi iść w parze z odpowiedzialnością, jawnością, kontrolą legalności działań oraz ochroną praw jednostki. Tak samo ochrona niezawisłości sędziowskiej nie oznacza wyłączenia odpowiedzialności sędziów przewidzianej w Konstytucji i ustawach.

Trwała reguła ustrojowa

Rozdzielenie trzech ról nie jest postulatem skierowanym przeciwko konkretnej osobie, partii ani rządowi. Reguły ustrojowe powinny obowiązywać niezależnie od tego, kto sprawuje władzę, i być akceptowalne również wtedy, gdy stanowiska państwowe zajmują polityczni przeciwnicy aktualnej większości.

Proponowany kierunek jest prosty:

PARLAMENT KONTROLUJE RZĄD.
MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI KIERUJE RESORTEM.
PROKURATOR GENERALNY KIERUJE NIEZALEŻNĄ PROKURATURĄ.
SĄDY POZOSTAJĄ ODRĘBNE I NIEZALEŻNE.
JEDNA OSOBA NIE POWINNA ŁĄCZYĆ TYCH RÓL.

Wzmocnienie podziału i równowagi władz nie oznacza izolowania instytucji państwa, lecz takie rozdzielenie ich podstawowych ról, aby zachować przejrzystość odpowiedzialności, wzajemną kontrolę i równowagę oraz ograniczać nadmierną koncentrację kompetencji.

Sposób odpowiedzi i publikacja

Proszę o potwierdzenie wpływu petycji, wskazanie numeru lub znaku sprawy oraz miejsca publikacji petycji i informacji o sposobie jej rozpatrzenia.

Uprzejmie proszę o przekazanie informacji o sposobie rozpatrzenia petycji w formie elektronicznej na adres e-mail wskazany poniżej oraz dodatkowo w formie papierowej na adres korespondencyjny.

Wyrażam zgodę na publikację mojego imienia i nazwiska w zakresie niezbędnym do publikacji petycji. Nie wyrażam zgody na publikację adresu zamieszkania, adresu poczty elektronicznej, numeru telefonu ani podpisu.

Źródła petycji:

- Kancelaria Prezesa Rady Ministrów – karta projektu UD95, „Projekt ustawy o zmianie ustawy – Prawo o prokuraturze oraz niektórych innych ustaw".
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej – w szczególności art. 10, art. 63, art. 95, art. 103, art. 108, art. 173 i art. 178; Prawo o ustroju sądów powszechnych – w szczególności art. 9, art. 9a i art. 9b.
- Program wyborczy Koalicji Obywatelskiej „100 konkretów" na pierwsze 100 dni rządów.
- Biuro Analiz Sejmowych – Piotr Chybalski, „W sprawie dopuszczalności sprawowania przez posła funkcji Prokuratora Generalnego", Przegląd Sejmowy 6(137)/2016.

Do wiadomości

Minister Sprawiedliwości / Prokurator Generalny	Ministerstwo Sprawiedliwości, Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa
Prokurator Krajowy	Prokuratura Krajowa, ul. Postępu 3, 02-676 Warszawa
Rzecznik Praw Obywatelskich	Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich, Al. Solidarności 77, 00-090 Warszawa
Krajowa Rada Sądownictwa	ul. Rakowiecka 30, 02-528 Warszawa
Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego	Sąd Najwyższy, Plac Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa
Przewodniczący klubów i kół parlamentarnych	